

POAHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOW

12. číslo

Budyšin, december 1966

Lětnik 16

Hrono na hodownik 1966

„Twój Wumožnik je tón Swjaty w Israelu!“ (Jez. 41, 14)

Zo so tu miliony, sta milionow, haj skoro jedna miliarda tych, kiž tež lětsa hody swjeća, to nas zwjeseluje; ale runje tak wono nas zrudzuje, zo miliony docyła wjace njewědža, što hody poprawom na sebi maja! Wězo je hišće každemu znate, wosebje hdyž so praša za korjenjom, za historiskim zakładom hodowneho swjedženja, zo wón zwisuje z Jezusowym narodom w Betlehemje a z tym tež z křesćanskej cyrkwy. Ale my wěmy, zo su na druhim boku w nowišim času čłowjekjo přeco zaso spytali, runje to zamjělće abo znajmjeńša zakrywać. Mi do mysłow přindu při tym wšě popyty, hody jenož mjenować swjedźen luda, swójby, džěsća, lubosće, měra atd. Wězo je to wšo wěrnó, wosebje hdyž spominamy na naložk a wašnje, kak so pola nas hody swjeća z hodownym štomom, z hodownym wobradženjom, z hodownej zabawu. To wšo móže a dyrbi tež wostać. Ale tola dyrbimy cyłemu swětej, kotryž hody swjeći, přiwołać: „Njezabudźće při tym najwažniše, najlěpše, hłownu wěc!“

Ja njecham cyle čornje molować. My słyšimy hodowne hłosy a wulke oratorije, tež w rozhłosu, samo telewizija sobuskutkuje. My mamy lěpje wopytane Bože služby w hodownym času, snano mjenje w našich serbskich wjesnych wosadach, wosebje hdyž je wjedro hubjene a puć daloki do Božeho domu. Skerje myslu při tym na naše města, na wulke města, kotrež móžeja tež džensa husto dosć rekordowe ličby mjenować wo wopyće k Božej nocy!

A tola tež tón zwjeselacy fakt hišće žana garantija za to njeje, zo je wšěm hłowna wěc hodowneje powěsće wědoma a wosobinse wažna. Dyrbju dopomnić na chutne słowo wo „křesćanskej fasadze“? Čłowjek móže drje za wokomik w znutfkownym swojeje duše pohnuty być, hdyž so

„Čicha noc, swjata noc“ zaspěwa. Ale wokomik pozdžišo móže so tež hody cyle hinajšim wěcam přiwobroćić. Wón je Bože džěćatko w žłobiku skrótko postrowil. Potom je za njeho wěc wotbyta!

Naše hrono za hodownik chce nas z mocu na to dopomnić, zo džěco w žłobiku je „tón Swjaty w Israelu“, mjenujcy swjaty Syn Boží w Israelu „wyšeho rjada“, kaž je Luther prajił, a tak mjenuje wón rady křesćansku cyrkej na zemi. A tón Swjaty w Israelu je naš Wumožnik! Betlehemske džěco w žłobiku je Zbožnik, kiž je za nas na križ šol. Wón je swoje žiwjenje, kotrež so tehdom započea, woprowal k wujednanju za něšto, štož žadyn čłowjek sam njemóže, ani z najwjetšim woporom, mjenujcy zo by so sam wujednal z Bohom. Ně, „Bóh běše w Chrystusu a jedna swět sam ze sobu a njepřicpě jim jich hrěchi.“ (2. Kor. 5, 19) A to so wšo započea, tón wulki, mócný skutk našeho wumožnja, „Božich stawiznow“ z nami. Štož pak swoju hubjenosć a z tym zhubjenosć njeznaje ani nječuje, tón njemóže poprawom hody prawje swjećić ani so nad hodami radować. Štož pak wě, zo je wón — při wšěch dobrych počinkach, kotrež su při nim namakać — njewumoženy, zhubjeny čłowjek na njewumožonym, zhubjenym swěće — při wšěm wulkim a mócnym a krasnym, štož so tam stawa —, jenož tón móže z wutrobu a z dušu spěwać a wyskać:

O najwjeselši,
o najzbožniši,
hnady polnički Boží dnjo!
Zhubjene džěci,
Chryst je na swěće.
Wjesel, wjesel so, křesćanstwo!

La.

Michał mjelčeše

Mały Michał bě tež rólu dostal při hodownym hraću, kotrež bě katechetyka z paćerskim džěćim nazwučowała. Cyła swójba bě so na wuknjenu wobdžělila: mać, nan a přede wšěm džěd a wowka. Michał měješe so při žłobiku modlić:

„Daj rozswětlić so, moja duša,
a njeskomdž tutón hnadny čas.
Blyšč žłoba cyłom swětej sluša,
ma pruhi zbožne tež za nas.
Wón přewinje wšu helsku móc
a zniči hrěch a smjerće noc.“

Mać, nan, džěd a wowka to móžachu. Michał pak tež. Běše patoržicu. Cyrkej běše poľna hač na poslednje městno. Džěci so horjachu z wjesolósću. Wšitko so derje poradž, ale — Michał njerjekny ani słowčka. Wón pohladny na Gabrielu — ta hraješe Marju — traseše hłowu a — woćichny. Něchtó šepťaje: „Daj rozswětlić so ...“ — Michał pak tam stejše. Wšón překrasnjeny, a mjelčeše. A nětč rěčeše Marja: „Daj rozswětlić so ...“ Wona so modleše kaž by to dyrbjało tak być, a Michał na nju sluchaše jako njeby hinak być móhlo. Měješe rucy styknjenej a hladaše njeprěstawajcy na Marju. —

Jako bě hra skónčena, da so cyła swójba do Michała. „Michale, čehodla njejsy ničo prajił?“ prašeće so nan. „Ale Michale, ty sy to tak pěknje nawuknył!“ rjekny mać. „Michale“, rjekny ta hewak tak dušna a šěrpná wowka, „čehodla sy nam to načinił?“ Jenož džěd njebě hišće ničo prajił. Wón zjědže Michalej z ruku přez hłowu a džěse měrnje: „Haj, Michał je při žłobiku woćichnył.“

W hodownym kěrľušu tola rěka:

„Hdyž tutón džiw chcú zapřijeć,
hdže móhł so rozum wupřestrěć!
Duch poklonja so w modlenju
před tajkej Božej lubosću.“

Mróčele a jasne njebjo

Podal Gerhard Wirth · Naša jězba po ČSSR 1966 · (pokročowanje)

Z poľnym karanom horceje Karlovskeje wody podachmy so dale na puć — runu smuhu k wječoru do Cheba (Eger). To rěka, njedzělu po-poľdnju pozastachmy při jednym jězoru, na kotrymž bě sportowy swjedžen ze smykanjom. Njewěš, što to je: na wodže so smykać kaž zymje na lodže? Motorizowany čolm čehnje za dolhim powjazom smykarja, kotryž steji na deskomaj. Započatk zda so čezki być. prjedy hač je z wody na wodu wučehnjeny. Ale potom smudži čolm a smykar za nim, zo woda elegantnje wysoko pluska. Raz dachu so tře nadobo čahnyć. Dwaj na deskach a třeći jimaj na ramjenjomaj. To běše rjany napohlad!

My tam cyły dolhi čas přihladowachmy, ale po něčim bu nam zyma. Wjedro bě tón džen chětro chłodne. Što pak dyrbjachu hakle nazy sportowcy prajić? Haj, sporta dla čłowjek zwólniwje wšelke nuzy a čerpjenja na so bjerje: zymu a nahotu, napinanje swojich poslednich mocow a smjerťne strachi. A to wón potom radosć žiwjenja mjenuje. Dziwny to čłowjek!

A my lehnychmy so na zymnym wječoru do zymneho stana a — so wjeselichmy, zo směmy po puću być.

Karlovy Vary

Na druhu džen dale do Cheba. Cheb je město, trochu tak wulke kaž Budyšin, z rjanym, pisanim torhošćom. Cheb a jeho wokolina je nam jako němski znaty. Za čas fašizma je so wjele wo tutej krajinyje řečalo. Ze stawiznow pak je spóznać, zo bě lud tu-toho kraja hač do srjedzowěka čisty słowjanski, to rěka čěski, ale potom so započa germanska kolonizacija. Cheb dosta w němskim kejžorstwje wosebity wuznam z tym, zo bu jedna z kejžorowych rezidencow (Kaiserpfalz). Bjedrich I. (Barbarossa) da w Chebje hród natwarić. Džěl z njeho hišće džensa steji.

Chodžo po měsće so jeho rjanosće wjeselachmy. Naš wobraz móže wam jenož snadny začisć wo nim dać. Tole rjane torhošćo! Pisane, starožitne chěže, wšě po podobnym wašnjju. Jenož ta jedna tam na rózku, ta wulka, so nam njespodobna. Hłowny póst. Nawarjany před, mi so zda, něhdže 60

lětami. Na čornej, wulkej tafli horďža so wosobne mjena wosobnych mužů, kotřiž su dali staru korčmu „K zlotemu slóncu“ wottorhać, hdžež je Goethe na swojich pućowanjach přenocował, a su so postarali, zo bu na jeje městno tole njerjane nowe twarjenisko postajene. Njeh je tola kóždy ze swojim horďženjom skedźbny.

Na tamnym rózku tutoho samoho torhošća steji twarjenje, w kotrymž bu 1634 Wallenstein zamordowany. Z Wallensteinowym mjenom dopominamy so na zrudne podawki 30lětnjeje wojny (1618–1648). Započata bě so tuta wojna z nabožnych přičin. Ja sebi njezwěrju prajić, zo běchu přičiny pobožne. Kejžor Rudolf II. bě z majestetnym listom (1609) dał ewangelskim w Čechach poľnu nabožnu swobodu. Hnydom tam rozkčé ewangelske cyrkwinske žiwjenje. Nimale cyły kraj bě tehdom ewangelski. Móc narjo wobzarowachu kejžorowy majestetny list a pytaču prawa ewangelskich na wšelke wašnja přikrótšować. Njeměr wudyri, jako katolscy dvě ewangelskej cyrkwi zamknychu, chiba samo zničichu. Ewangelscy knjezojo nechocyj sej to dać lubić a zwolachu zchromadźiznu. 23. 5. 1618 čisnychu ewangelscy knjezojo dweju

kejžoroweju zastojnikow na Praskim hrodže z woknom won. Kejžor wězo njemóžeše tajkemu činjenju přihladować. Wojna so započa, do kotrejež zapřimny 35 lět stary zemjan Wallenstein. Wón bě do toho wot ewangelskeje ke katolskej wěrje přestupił. Po zrudnej bitwje na Bělej Horje pola Prahi (8. 11. 1620) dosta Wallenstein njesměrne bohatstwa w poľnocnych Čechach. Wón nětk sam na swoju ruku zestaja wojsko za kejžora. Plaćić a zežiwjeć dyrbjachu tuto wulke wojsko pobite ludy. W léce 1632 wojowaše wón pola Lützensa njedaloko Lipska přećiwu šwedskemu kralej Gustawej Adolfej, kotryž w tutej bitwje padny. Wallenstein bu poněčim kejžorej přemócný a tuž jeho da 25. 2. 1634 w Chebje zamordować a z nim tež jeho přećelow. Kónc bě ze wšěmi hordymi planami Wallensteina. Jeho wulke bohatstwo rozdžěli kejžor na swojich swěrných.

My tam stejachmy w Chebje w tej stwi, hdžež bu Wallenstein zakłóty po štyrnaće lětach najwjetšeje slawy, najwjetšeje bohatstwa, najwjetšeje mocy. Sic transit gloria mundi! Tak zańdže wša krasnosć swěta! Mróčele a jasne njebjo!

Škoda, do wulkeje a cyle wěsće rjaneje hlowneje cyrkweje njemóžachmy zastupić, dokelž bě zamknjena. Jednym druhu Boži dom runje ponowjachu. Cyrkwinske žiwjenje mjez katolikami zda so slabe być w Chebje. W Chebje je tež ewangelska cyrkej a wosada.

W chorowni

Přeni džen hód, rano zahe. Pomału so wotewrichu durje do mojeje chorobneje stwički. Sotra zastupi z blyšćatym hodownym štomikom a přeješe mi wjesole hody. Mi pak njeběše na wjesole. Wšon zbyty ležach w gipsu, a kak rady sym chcył hody ze swojej wosadu swječić. Lékar, kotryž přinďže na wizitu, wuhlada moje zrudne mjezwocó, a rjekny: „Haj, haj, knjez fararjo, druhich třešować, to je lochko. Ale być wjesoly w nuzy, to je kumšta, kotryž dyrbiće nawuknyć. A tuž Wam přeju wjesole hody!“ Běch wohańbjeny. Spytach namakać pokoj. Prošach Boha wo pomoc.

A moje choroložo bu za mnje swjatnica, w kotrež chcyše Bóh ze mnu čisće sam być. Swěčki na hodownym štomiku jenož za mnje swěčachu. Spěwach čicho hodowny kěrluš a hišće jedyn a hišće jedyn. Potom čitach hodownu powěsć. Kak husto sym ju swojej wosadze k hodom přednjesł, a potom wo njej přédował! Ze nje pak so njejsym nad njej bóle wjeselił kaž tehdom w chorowni. Tónkróc plačeše wšitko jenož mi wosobinsce. A ja rozumjach: „Bóh je wšitko darił. Wón je swojeho Syna darił za moju maličkosć. Boži Syn so sta chudy, čisće chudy, zo bych ja byl bohaty. Jeho rucy běštej čisće prózdnej, zo bych nětko wšón swój njeměr, wšu swoju nuzu, wšón swój hrěch, haj sam sebe do njeju skladał. Mi so sta kaž wonym chudym pastyrjam w Betlehemskej noc: Knjezowa jasnosć mje wobsweći.“

Nětko móžach Bohu Knjezej so džakować za jeho wulku lubosć. Modlach so za wšitkich, kotřiž takrjec před mojimi durjami stejachu, kotřiž mje ze swojimi myslimi a ze swojim dobroprošenjom wobdawachu. Nadoho bě mi, jako bych byl wobdžěleny na Božej službje wulkeje křescanskeje wosady. Tež scěny chorobneje stwički mje njemóžachu wot wosady džělic. Ja k njej slušach. Nětko njeběch wjace sam. Spěwach z wulkej wosadu: „Swojoh Syna najlubšeho da nam Bóh za zhubjeneho čłowjeka, zo by wón jeho wumohl ze wšoh“ skazěnja.“

Mnozy swjeća hody wosamoćeni, w chorosći a bėdže. Jim wšitkim chcu přiwołać: Swjeće swoje hody z Jezusom! Potom móžeće při wšej chorosći a při wšém čerpenju spēwać: „Wjes'le, wjes'le Chrystus plodži wobara k nam wšitkej škodze!“

Wón chce tež tebe wuwjesć z čerpenja k njebjeskej radosći. Jelizo prajiš k tomu swoje „haj“, da změja tele hody za twoje žiwjenje najwjetši wuznam.

Ordinacija w Rakecach

Prěnja njedźela w adwencie (27. nowembra 1966) bě za Rakečansku wosadu wosebje radostna a swjedźenska. Rjany Boží dom bě hač do najwyšjeje lubje poľny kemšerjow. Wšitcy chcychu sobu swjećić ze spěwanjom a modlenjom ordinacije młodeho Rakečanskeho duchowneho Jana Lazara, kotryž bu zdobom za fararja tu teje wosady zapokazany.

Nan ordinanda, farar Lazar-Bukečanski, złoži swoje přédowanje na scenje přěnjeho adwenta, w kotrymž nam Matej (21, 1–11) rozpisa, kak Jezus čehnje do Jeruzalema a wjele luda jemu napřečo přinđže wołajo „Hoziana. Chwaleny budź, kiž přinđže w mjenje Knjeza!“ (21, 1–11). Přeco zaso — tak předar při započatku wuzběhny — mamy my tež w džensnišim cyrkwiskim žiwjenju situacije, snano swjedźenske Bože služby, cyrkwiske dny, wosebite kemšace wuhotowanja, kotrež sebi žadaju tajke podobne „Hoziana“ a Božu chwalbu. A tajke něšto je tež ordinacija młodeho duchowneho. Jako nan won najpředy cyle wosobinse řečeše: Wězo wjeseli so swójba, hdyž je syn kaž džed a nan šoł po samsnych pučach do duchowneho zastojnstwa a připowěda Bože slowo tež w řeči wótcow. A nětko so tudy jedna wo ordinaciju w swětle swjateho adwenta. Adwent je přichod Chrystusowy. Farar ma Chrystusa wobswědčec jako toho, kiž je přišoł, kiž přichadza a kiž zaso přinđže. W přěnim džělu přédowanja řečeše so wo tym, na kajke wašnje ma předar tutu powěsć připowědać, a w druhim, kak čłowjekojto tute slowo přijimuju. A to so stawa tehdom kaž džensa na wšelake wašnje. Najbliže steja Knjezej wučobnicy, kiž su wšednje pola Jezusa a činja, štož kaza. Při tym wobroci so wosebje na kruh cyrkwiskich sobudźelačerjow.

Z ludźimi, kiž napřečo džěchu a „Hoziana“ wołachu, přiruna wjetšu kemšacu wosadu. Zo by wopyt přeco tajki byl kaž při ordinaciji! Na kóncu skedźbni hišće na cyle město, kiž so džiwajo zběža a so woprašaja: „Što je tón?“ Tak mamy my cytemu swětej wonka přeco zaso na prawe wašnje Jezusa wobswědčec. Wězo su tež tajcy, kaž farizejcy, kiž Jezusa wotpokazuja a so rozhněwachu (21, 15). Na tajke wašnje Bóh wobčeznosće na nas položi, ale nam tež pomha, a to runje z přichodom Chrystusowym.

Asistentaj běštaj fararjej Albert-Budyski a Wirth-Klukšanski.

Serbski superintendent złoži swoje ordinaciske přédowanje na Jana 21, 18.

Zawěrnje, zawěrnje, praju ci: Jako ty młodši běše, wopasowaše so sam a džěše, hdžež chcyše, hdzy pak budžeš stary, budžeš swojej ruce wupřetrěć a druhu budže će wopasować a tebe powjedže, hdžež nochćeš.

Čas akademiskich studijow je nětk za młodeho duchowneho nimo. Swětné powołanja maju swoje dalše kwalifikowanje za wyše zastojnstwa. Cyrkej nima žane wyše zastojnstwo hač to fararja. To njerěka, zo njeby farar winowaty byl dale swěru wuknyć,

nic drje, zo by wyši schodženk w powołanju docpěl, ale zo by swoje powołanje přeco lěpše wukonjeć mohl. W Božim swjatym słowje čitać, zo bychmy přeco jasněšo poznawali, što so našej zbožnosći hodži. Swěru kedźbować na znamjenja časa, zo bychmy wědzeli, w čim čłowjek džensa trošć a napominanje trjeba.

Nětk je čas přišoł, zo so młody duchowny da wodźić po pučach, po kotrymž so jemu chodźić nochce. W scěnju Jana je tole slowo Jezusa naspomnjene džiwajo na Pětrovu martrarsku smjerc. Naše duchownske puče džensa njesu čezke, dokelž bychu nas do martrarstwa wjedle, ale dokelž su tak sprócne, bjezmócne. Na radnicach a na sudnistwach chcemy chroble swoju wěru wuznać a zastupować. Čezke su nam puče, hdyž chcemy horliwosć wěry budzić a skručić a widžimy tak wjele liwkosće; hdyž předuujemy Bože slowo a wjele domow našeje wosady ani z jednym kemšerjom zastupjene njeje; hdyž widžimy, kak so swjataj sakramentaj lochkomyslne požadataj. To su te puče, po kotrychž so nam chodźić nochce. Je prawje, zo młodeho čłowjeka za tuto čezke powołanje wuswjećimy?

„A druhu budže će wopasować a powjedže tebe, hdžež chceš“. Što je tón „druhi“? To je tón, kiž je přišoł, pytać a zbožnych činić tych, kiž su bjez njeho zhubjeni. To je tón, kiž dawa přez nas přeprošować: Pójće sem wšitcy, kiž sće sprócni a wobčezeni; ja chcu was wokřewić. Dokelž WÓN, Zbožnik wšeho swěta, nas wjedze, dajmy so wodźić — tež po pučach, kotrež su nam njelube.

Po ordinaciji přewza nowy Rakečanski farar službu při wołtarju. Jeho přeni skutk bě zapokazanje młodeju mandželskeju do cyrkwiskeje služby. To so wjeselimo, zo je w Rakečanskej wosadze nětk tak wjele młodych pomocnikow we wosadnym žiwjenju.

Njewěmy što, ale što

Stary bur Jan hladaše z wokna — won do nocy. Bórze zwony nowe lěto zazwonja. W přjedawšich lětach sedžeše bur Jan w tutej hodzinje w Božim domje. Nětko pak to wjace njeńdžeše. Běše znjezbožil a na noze chory. Tuž chcyše rady z pobožnymi myslemi na zwonjenje sluchać. Hdy by tak čicho wostało kaž nětko, by tež mohl zwony susodneju wosadow slyšeć. To bě za njeho wosebite wjesele.

Časnik na cyrkwinej wěži wotbi dwanatu hodzinu. Zwony počachu swjatočnje zwonic. Jan scáhny čapku a poča so modlić. Potom sluchaše na tamne zwony.

A nadobo přetorhny wšo pohlušaca hara swjatočnu čišinu. Młody Křescán, hewak přecelny a dušny kadla, kotryž překi přez dróhu bydleše, mjetaše rakety do powětra. „Hej, Křescáno, wostaj to tola! Čehodla myliš tule nutru čišinu?“ wołaše Jan na młodzenca. „Ach, što wo to! Štoha wě, što nam nowe lěto přinjese. Tuž chcemy tola znajmjeńša tónle wokomik prawje zwuzić a so wjeselić. Nowe lěto je za nas tak a tak wulke hódančko!“ A starc džěše: „Hólce, ty džěn maš prawje: My wšak njewěmy, što na nas přinđže; ale my wěmy, što přinđže! Mjenujcy tón, kotryž je prajił: „Hej, ja sym pola was wšitke dny . . . Tón budže tež w nowym léce zaso mjez nami, a hdyž to wěmy, njetrjebamy so bojeć!“

Křescán bě přestal praskać. — Njewěmy, što na nas přinđže? Haj, to trjechi. Ale što přinđže? Křescán tam wšón zamysleny steješe a sluchaše nětko na zwony. Što čí tón stary Jan wšitko njewě! Na to njebě Křescán dotal na žanym sylwesterskim dnju spominal.

Zběrka swjedźenskich kemšow je přez 1100,— hr wunjesła.

Młodeho fararja, jeho dom a cytu Rakečansku wosadu poručamy Božej miłosći.

Tak dží a pas Chrystusowe stadlo, kotrež je tebi poručene. Nic nuzowany, ale rady! Nic časneho wužitka dla, ale z wutroby! Nic jako jedyn, kiž by nad ludom knježil, ale budž ty dobry přiład za stadlo! Tak dostanješ njezwjadnu kónu česće, hdyž so zjewi naš wulki pastyr.

Knjez tebe žohnuj, zo by wjele dobrych plodow přinjesł. Hamjen.

W.

Knježe Božo, njebjeski Wótc, kiž sy ty přez lubych jandzelow chudym pastyrjam na polu připowědał, zo so nje dyrbja bojeć, ale so wjeselić, zo je so Chrystus Zbožnik narodzil, tebe prosymy, ty chcył přez swjateho Ducha wšu bojosć z našich wutrobow wučerić a tule wěrnou, prawu radosć we nas zbudzić.

A njech smy tež tudy na zemi zaccpěci, bėdni, chudzi a wopušćeni, tak so tola troštujemy a so wjeselimo, zo mamy twojeho lubeho Syna, Chrysta našeho Knjeza, a Zbožnika, kiž je so nas dla čłowjek stal, zo by nam přeciwo smjercí a wšemu njezbožu pomhal a nas do wěčneje zbožnosće dowjedł. Hamjen.

Serbske přisłowo

**Běle hody
lubja plody.**

Njemějachmy loni běle hody?

Lěto 1966 je nam zawěrnje wjele plodow dalo.

Kajke změjemo lětsa hody?

Kajke nam Bóh Knjez klětu plody da?

Wańka

Wañka Żukow, dzewjećelětny hólčec, třeci měsac pola šewca Aljachina na wučbje, njechaše Boži wječor do loža. Čakaše, doňž njeběchu mišter a rjemjeslnicy na rańšu mšu wotešli. Potom wza sej ze šewcoweho kamora blešu čornidla a trosku ze zerzawym pjerom, položi za tolkane łopjeno před so a poča pisać. Prjedy hač přeni pismik wušiknje namolowa, pokukny bojazliwje k woknu a k durjam, při tym so tež dohlada čmoweho swjećatka, kotrež mjez dwěmaj polcomaj wisaše, a hluboko zdychny. Łopjeno ležeše na lawce a wón tam klečeše.

„Luby džědo Konstantino Makaryčo“, Wańka pisaše, „chu Ći list napisać a přēju Wam rjane hody a wšo najlěpše wot Boha Knjeza! Nimam ani nana, ani maćer, jeno Tebje!“

Wańka hladaše do čmoweho wokna, hdžež so swětło swěčki wotblyšowaše, a nadobo widžeše svojeho džěda Konstantina Makaryča, nócneho stražnika pola kublerja Žiwarjewa, tak žiwje před sobu, jako by před nim stał. małego, sucheho, tola njewšědnje wušikneho a hibićiweho muža w pjećašesćdesatym léce žiwjenja, z wjesolym wobličom a z wočomaj, kajkež je pičcy maju. Wodnjo spaše wón w čeladnej kuchni abo ščekaše so z kucharkami, w nocy chodžeše we wulkim kožuchu po statoku a wrjeskotaše ze ščerkawu. Za nim běžeštaj psaj, stara Kaštanka a Wjun, kotrehož tak mjenowachu, dokelž běše — dołhi, čorný a suchý — na ko-

Tuto hodowne čisło ze svojimi wosom stronami plaći 0,50 hr.

hlicu podobny. Wjun běše ze znatymi a cuzymi jenak přecelny. Jeho pak nihtó rady njeměješe, dokelž běše falšny. Kaž lědma druhu pos wědžeše wón so skradžu k někomu přiwlec a jemu do bristwow šćipnyć abo burej kokoš kradnyć. Husto běchu jeho hižom přebili, dwójce běchu jeho skońcować cheyli, tola Wjun jim přeco zaso wučekny.

Zawěsće steji džěd nětkle před wrotami, mysleše sej Wańka, a hlada na čerwjeny blyšč wobswětlenych cyrkwiných woknow. Zymu mrějo wón tam wokoło chodži a sej z ludźimi žortuje. W pasu ma swoju ščerkawu wisajo. Placa do rukow a so ze zymu trěsa a šćipa raz služobnu, raz kucharku.

„Chcetej prizku měć?“ so wón praša a tyka žonomaj swoju tobakowu tyzku pod nos.

Žonje wozmjetej sej šćipku a tři-chatej. To je za džěda žorčik!

„Kónc nět! Je ha tobak přimjerzny!“ woła džěd.

Tež psaj dyrbitaj počuchać. Kaštanka porska a njecha ničo w tym wědžeć. Wjun pak wječluje z wopušu kaž by ničo njebyło. Wjedro je krasne. Powětr je čisty a čerstwy, a byrnjež bě éma, je cyła wjes widžeć

z jeje bělymi třěchami. Na njebju frinkotaju njeličomne hwězdy a njebjeska dróha so blyšći kaž by k hodom wumjěcena a ze sněhom posypána byla.

Wañka wodychny, tunkny pjero do čornidla a pisa dale:

„A wčera je mje mišter nabil. Wlečeše mje za włosy na dwór a biješe mje z rjemjenjom, dokelž běch sej wusnył, jako mějach džěčo kolebać. A zasły tydžeň kazaše mi mišterka, zo bych jerja přihtował. Započach pola wopuše. A tuž wona jerja hrabny a mi jón do klamy wrjesny. Rjemjeslnicy so mi směja, scělu mje do korěmy po palenc a mi kazaja, zo bych mištrej kórki kradnył, tón pak mje ze wšěm, štož do ruki dóstanje, pjerje. A k jědži ničo kmáne njedóstanu, rano jeno chlěb, připołdnju hejduš a wječor zaso chlěb, žadyn čaj, a kałowu poliwwu, tu wóni sami žeru. Spać dyrbjju w předchěži, hdyž pak džěčo pišći, ja njespju a dyrbjju je kolebać. Luby džědo, smil so nade mnu Chrysta dla, a wźmi mje sobu domoj, ja tu wjace njewutrajju... Na kolonomaj ležu před Tobu a tež Boha přeco zaso prošu, zo by Ty mje sobu wzał, hewak dyrbjju wumrěć...“

Wańka zaplakny.

„Chcu Ći Twój tobak přihtować“. Wańka pisaše, „a so k Bohu za Tebje modlić, a jelizo sym njeposlušny, tak mje přebij kaž Izidorowu kozu. A jelizo měníš, zo dyrbjju něšto činić, tak chcu šosarja prosyć, hač njesměm jemu škórnje rjedzić, abo wowcy pasć. Luby džědo, ja wjace njemóžu, to je moja smjerć! Chcych čeknyć, tola nimam škórnje a boju so zymy. Hdyž budu wulki, chcu so wo Tebje starać a nihtó Ći njesmě zle słowčko prajić, a hdyž wumrješ, chcu za Twoju dušu prosyć, runje tak kaž to za swoju mać Pelageju činju.“

Moskwa je wulke město, lute knježe domy, wjele koni, ale žane wowcy na hasach, a psy njejsu zle. Tu tež džěči z hwězdu wokoło nječahaju, a tež w chórje sobu spěwac njesměm, tola jónu sym we wukladnym woknje lute kótwićki widzał, za kóždu rybu jednu. A tam bě tež kótwička, kotraž wulkeho suma (Wels) wudžerži. A potom su tu tež wobchody, hdžež su třělby napředaň, kajkež je knjez ma, zawěsće plaći kóžda na sto rublow... A w mjasowych klamach su brězany (lézne kokoty), kurotwy a zajacy dóstać, ale hdže je třěleja, to Ći klamarjo njepřeradža. Luby džědo, hdyž Ći knježi wobradža, da wozmi złoty worjeh z mnje a tykń jón do zeleneje lódky. Proš knježnu Olgu Ignatjewnu wo to, praj jej, zo je worjeh za mnje.“

Hólčec stonaše a hladaše zaso do wokna. Mysleše na to, kak džěd kóžde léto do lěsa chodžeše po hodowny štom za knježich a kak je přeco směl sobu chodzić. Ow, to běchu rjane časy! Džěd so runje tak kaž jeho wnuk wjeseleše, a pod nimaj knyskotaše sněh. Najradšo džěd trubku wukuri, prjedy hač štom podrěza. Potom wza sej prizku a ščekaše so z Wańku, kotryž zymu mrěješe... Młode jědle

tam stejachu a so njehibachu a čakachu na swój wosud; na to, kotra z nich přenja zemrěje. A potom wutřěli — wotkel? — zajac kaž kłok z wějencow... A džěd wołaše:

Popadń jeho, popadń jeho!... Ach, tónle čert z tej kušej wopušu!“ Podrězanu jědlu donjesechmoj na knježi dwór, tam bu wona rjenje wupyšena... Předewšěm so z tym knježna Olga Ignatjewna zaběraše. Jej plačeše předewšěm Wańcyna lubosć. Jako běše Wańcyna mać Pelagaja hišće žiwa, běše wona pola knježstwa služila. Olga Ignatjewna běše tehdom Wańcy husto plaćki tykala a jemu z wostudy čitać, pisać a hač do sto ličić a kwadrilju rejować nawučila. Jako Pelagaja wumrě, tyknychu Wańku do čelědzeje kuchnje k džědej, a potom přindže Wańka do Moskwy k šewcej Aljachinej...

„Pój sem, luby džědo“, pisaše Wańka, „prošu Će Chrysta dla, wozmi mje wot jow přeć. Měj sobuželnosć z njezbožownej syrotu. Tu mnje wšitcy bija, sym jara hlódný, a sym tak zrudny, zo to docyła prajić njemóžu. Plakam cyly čas. Njedawno pjerješe mje mišter z kopytom na hłowu, a to tak jara, zo sym so zwjezł. Běda je moje žiwjenje, hórje so mi dže hač psej... A postrowjam Aljonu a křiweho Jegorku a pohněča, ale jemu harmoniku prošu nikomu njedaj. Wostanu twój wnuk Iwan Żukow, luby džědo, pój!“

Wañka kladžeše wopisane listno štyri kroč hromadža a tykny je do wobalki, kotruž bě sej džeň do toho za kopejku kupil. Přemyslowaše chwilkú a potom napisa napismo:

„Džědej na wsy.“

Potom so drapaše, přemyslowaše znowa a přispomni hišće: „Konstantin Makaryč.“ Zdychny, zo njebě jeho nihtó při pisanju mylił, staji sej čapku na hłowu a doběhny bjez kožucha, w kitlu, na dróhu...

Překupc w mjasowych klamach jemu wotmołwi, zo slušeja listy do póstowego kašćika. Potom je pjeni pohněčojo z postowym wozom, do kotrehož je trójka z klinkotacymi zwónckami zapěhnjena, po cylum kraju rozwoža. Wańka chwataše k přichodnemu póstowemu kašćikej a suny drohotny list přez škalobičku...

Slódko nadžije jeho kolebachu, a tak Wańka hodžinu pozdžišo kruće spaše... Jemu so džiješe wo domjacych kachlach, na kotrychž džěd z nahimaj nohomaj sedžeše a kucharkam z Wańcyneho lista čitaše... Před kachlemi pak so wlečeše Wjun a machaše z wopušu...

A. Čechow

Ochranowske serbske schadžowanje

Štóž ma zajim za rjane dny w Ochranowje (Herrnhut), njech so bórže přizjewi. Štóž njewě, što maju tute dny na sebi, njech so svojego serbskeho wosadneho fararja praša.

Hódančko abo potajnstwo

Hody njejsu hódančko, ale potajnstwo. Hódančko so nam staja, zo bychmy je ze swojim wótrym rozumom zhóдали. Na swěće je wjele hódančkow, kotrež dyrbi a smě čłowjek wuhódać. A tola njebudže naš swět ženje swět bjez potajnstwa. Čłowjek wostanje sam sebi přeco potajnstwo. A Bóh wostanje potajnstwo, jeho njemóžemy zapříjeć, ani z ruku, ani z hłowu.

Hódančko móžemy wuhódać, před potajnstwom pak dyrbimy čakać, doniž so nam njewotewri. Potajnstwo njemóžemy wobličić, wone je překwapjace a přemóžace. W Jezusu Nacaretskim je nam Bóh swoje potajnstwo powědził, je so nam wón zjewił, je so wón nam předstajil.

Jezus ma mjeno Immanuel, to rěka: Bóh z nami. Čłowjek žedži za Bohom, ale sam wót so k Bohu njepríndže. K hodom je Bóh zaso styki z čłowjekom nawjazal. Bóh so njestaja přećiwo nam, byrnjež so my přez njeho rozhorjamy a byrnjež jeho njechamy měć za Knjeza swojeho žiwjenja. Bóh nas njewostaja samych, tak zo bychmy wot njeho wopuščeni byli. Wón k nam přichadza, zo bychmy k njemu přinć móhli. Wón je do cyla zašoł do našeje čłowjeskeje čeze a bědy, wón je so stal z našim bratrom, zo bychmy jeho, Bože džěci być móhli.

Tule powěsć smy hižom tak husto slyšeli, tak zo je nam wona samozrozumliwa. Spisowacelka Dorothy Sayers je jónu pisała: „Hdy by tale sada ‚Bóh so sta z čłowjekom‘ w nowinach stala, by to najwažniša a wšón swět najbóle přemóžaca powěsć byla.“ Tale powěsć je tak krasna, zo wšitycy mudri ludžo tehdom a džensa, kotřiž so jenož na swój rozum spuščėja, z hłowu zawijeja. Hody wostanu potajnstwo. A tele potajnstwo so nam wotewri jenož, hdyž so my sami jemu z modlenjom woteweramy. Potom pak tež našu wutrobu napjelnja — kaž něhdy wutroby pastyrjow — džiwjanje, wjesele a džakowanje.

Poslednje hody młodeho hudźbnika

W poslednim čisle našeho Pomhaj Boha čitachmy wo smjerći ewangelisty a přjedawšeho młodžinskeho fararja Wylema Buscha w Essenje. Tam zhonichmy tež, zo je młodžinu wosebje lubował. Wón měješe wosobinski zwisk z kóždym młodym čłowjekom, předewšěm z kóždym młodym mužom. Jich cyle žiwjenje a pozdžiši dońt ležeše jemu na wutrobje. Tak nam powěda wo hólcu, kiž bě jara muzikalny a chcyše rady hudźbnik być. Wón běše skoro hišće džěčo, jako fašišća wojaka z njeho sčinihu a jeho do wojny pósłachu. Krótko po hodžoch 1944 příndže domoj bolostna powěsć, zo bě padnył. Mało dnjow do toho běše hišće list na swojeho fararja doma, na Wylema Buscha, spisał a tam zdžělił, na kajke wašnje běše hody wonka na wuchodnej fronće, kiž so tehdom hižom rozłama, swjećił.

„Poslušajće!“ praješe jeho hejtman krótko do hód młodemu wojakej. „Tu w tym městačku smy k hodam. Tu chcemy tež hody swječić. Ja sym slyšał, zo sće muzikus, — haj wšak, spozdiwne powołanje! Na, mjedla, a runje tohodla was nětk trjebam. Njemóžeće mału, šikwanu swjatočnosť přihotować?“ —

„Haj derje, knjez hejtmano!“ —

„Wy móžeće činić, štož chceće, nic runje kaž w cyrkwi, ale tola hodowne. My mamy tu samo mału žurle z klawěrom. Potajkim so cyle na was spuščam. Sće mje rozumił?“ —

„Haj derje, knjez hejtmano!“ —

Wón bě jara zbožowny nad tutej prikaznju. Kajke rjane wotměnjenje w tutym zrudnym wšědnym žiwjenju. A jako so Boža nóc přibliži, dožiwi cyla jednotka tam krasnu hodžinu. Rjane spěwy zaklinčachu; a jemu bě date, to běše pola Wylema Buscha w młodej wosadze nawuknył, na zajimawe wašnje hodownu powěsć tol-

maćić a swojim towaršam před woči molować. Samo hrube a zasakle natury mjez mužemi buchu pohnute a mjehcke. Jemu so zdaše, kaž bychu so duše, kotrež běchu zatykane, po něčim swětle wotewrili. Potom bě kónce swjatočnosť. Hluboka čišina ležeše nad žurle! Z jednym dobom pak bu wona přetorhnjena wot hejtmana, kiž něšto prikaža. Durje so wočinichu. Ordonancy zastupichu z wjele palencowymi a winowymi blešemi. Nětko bě, kaž bychu kamjenje wotewrjene duše zaso zasypali a zatykali. Někotři započachu wótfě wołać a rjejić. Jedyn na njehorne wašnje žortowaše. Wšitycy so smějachu! A z jednym razom so najwjetši džěl přitomych do wulkeho hejsowanja a žloknanja da.

Naš młody towarš je na tajkim pokročowanju hodowne swjatočnosť na smjerć nastrožany a njezbožowny. Zrudny so wotsali! Boža nóc! Pod Božim njebjom so trochu přechodźuje, spominajo na domiznu, na staršeju, na hólcow a holcy pola Wylema Buscha! A skónčnje sebi woprawdže zalěze na swoje twjerde lěhwo — kaž chore zwěrjo. Dolho njemóže wusnyć. Ze switanjom zaso wutući. Towaršojo so wróća cyle pjeni, z wulkim rjejenjom a mazanym rěčenjom. Zaso so naš młody přećel wotsali a so wróći do žurle. Ta je kaž bitwišćo! Njedžiwajo na to wšo so sydne ke klawěrej, kotryž njeje so wobškodzil — to je so hakle wosom dnjow pozdžišo stalo, jako tam „sylwestr swjećachu“. A nětko swjěčeše wón sam tam swoje hody, sedžeše před klawěrom, hraješe a spěwaše:

Budź Jezom Chryšće chwaleny,
zo sy čłowjek rodženy.

Či mać je knježna pócćiwa,
toh' jandželjo so wjesela.

Kyrieleis ...

Jedyn hodowny hłós po druhim jemu do mysłow příndže. Cyle sam tam přebywaše, wopuščeny, a tola nic mało troštowany w cuzym kraju, troštowany a zwjeseleny přez hodownu powěsć. Krasne a jasne swětle jemu a jeho duši schadžeše tam wosrjedz črjopow a rozpadankow we wšěm njerjedže.

Runje wo tym pisaše domoj: „Njeje to situacija wosady Jezom Chrysta we wšěch časach? Wosrjedz chaosa tutoho zhubjeneho swěta wona wjesele a troštnje swojemu Wumóžnikaj a Zbóžnikaj chwalobne kěrlušě spěwa!“

Boži dzeń rano běše sam hišće zanjesił:

Nětk wšitycy spěwajće
a chwalće hromadže:
Našich dušow radosć
tam leži w žlobiku
a dać nam móže nadosć
za našu wutrobu.
Ty sy A a O.
Ty sy A a O.

Wótfě miłosć wulku ma,
Syn winy zahubja.
Běchmy pod hrěchami;
k nam Syn pak přišoł je,
tak hnada dže nětk z nami
a wěcnje wjesele.
Ach tam chce so nam,
ach tam chce so nam!

A mało dnjow pozdžišo běše wón tam we wěčnym wjeselu!

La.

(Po powědančku W. Buscha)

„Jezus, naš Zbóžnik, tu je!“

Pola nas w Bethelskich wustawach za epileptiskich mam kóžde lěto w hodownych dnjach wosebite mysle. Hdyž so z našimi chorymi na hodownički zhromadžamy, tak so tež stawa, zo nadobo jednoho z nich zaso chorosć napadnje. Tak běše to tež z chorej Klaru w domje „Bersaba“. Štyri sotry mējachu činić, zo bychu ju ze swjědženskeje žurle wuwjedli. Spěwachmy runje kěrluš: „Čicha nóc, swjata nam nóc ...“, a jako z wyskom klinčeše „Jezus, naš Zbóžnik, tu je“, zawrěchu so za Klaru durje do swjědženskeje žurle. Njenastawa nětko za nas prašenje: Njeje Zbóžnik, kotryž je k hodom k nam přišoł, tež za tule choru Wumóžnik a Knjez?

So wě, zo je wón tež k našim chorym přišoł. Zo tomu tak je, to praji mi druhi podawk, kotryž sym po tymle swjědženju dožiwił. Stejach při ložu choreje epileptiskeje žony. Jej njeběše móžno, so na hodowničce wობдžělić. Zrudna tam ležeše, a sylzy ronjachu so jej z wočow. A tola sej zwěrich jej prajić: „Knjeni ... mamy hody; Zbóžnik je tež za Was přišoł. Hlejće: Jezus, naš Zbóžnik, tu je! Wón je tu woprawdže tež za Was.“ Jeje woči počestej so swěčić, a jeje wobličo bu z radosću překrasnjene. Tež za nju běchu hody.

Na tych čłowjekach tu w Bethelu, kotřiž najbóle čerpja, dožiwjamy přeco znowa, što bu nam k hodom date: Tež džensa hišće k nam přichadza tón, kotremuž so směmy poručić ze wšěmi swojimi čezemi a starosćemi.

*Přednošk St. Nawki na ewangelsko-
katolskim wječoru dnja 23. 10. 1966*

Lětstotki je naš luby lud na tutu hodžinu čakał. A nět je Bóh luby Knjěz ju nam tak spěšnje a njenadžicy darił, zo so nam skerje zdawa són hač woprawdźitosć. Boža to hodžina! Ow! zo bychmy so jeje hódni pokazali!

Wjeselu a raduju so, zo smém dožiwić, kak ewangelscy a katolsky Serbja so zhromadnje na puć nastaja k jednoće we wěrje. Zo my, kiž po Chrystowym mjenje křescenjo reka-my, skončnje styšimy, z kajkej žadosću je Jězus něhdy za nas k Wótcej wołał: Ut omnes unum sint! Zo bychmy wšityc jedne byli! Dajće mi, zo tři podawizny swjeho žiwjenja wam powědam, zo byšće moje wjeselo nad tutej wurjadnej hodžinu spoznali.

Běch hišće hólčatko niže džesać lět. Z nanom a mačerju nožkowach z Radworja do Luha přez džěła ewangelski kraj. Na polach ludžo džěłachu. Nan strowjo jich jim přiwola: Pomhaj Bóh! Ja so strožich a zadžiwany prajich: To je toła ewangelski postrow! Kak móžeš ty tak strowić?! Nan mi na to: Rozmysli sej, što tón postrow reka a budže widžeć, zo je tón tež křescanski a samo jara rjany. Podawk a wučba stej mi w pomjatku zwostałoj a kaž bratřik a sotřička ze mnu šoj přez žiwjenje hač do džensnišeho dnja.

Něhdže džesać lět pozdžišo bě w Radworju schadžowanka. Nawječor rozmołwjach so z towaršom Pawołom Wirthom, bratrom nětčišeho superintendenta. Powědach jemu, kak rjenje by to było a našemu ludej tylo, hdy bychmy zaso jedne we wěrje byli, a zo je naš Knjěz Jězus hišće w poslednich hodžinach swjeho žiwjenja Wótca jara nuternje wo to prosył. Hišće džensa jeho widžu a słyšu, kak wón rozžohnujo so mi praji: A ty měniš, zo Jězus chce, zo bychmy we wěrje jedne byli?! Njepomnju, zo smój so hdy zaso widžaloj. Bóh jeho w poslednjeje wójnje k sebi wza.

Něhdže dwaceći lět pozdžišo. Mi so zda, zo bě to swjatki, zo mějach w Róženće předowanje. A předowach, kak bamž k jednoće we wěrje woła a zo měł jeho hlós klinčec tež přez Serby hač do Delnjeje Lužicy. Zdaše so mi to runje swjatki najaktuelniša naležnosć, wo kotrejž měto so před tajkimi sylami na tutym městnje předować. Po kemšach mi jedyn akademik praji, hač njejsym sej žanu aktuelnišu temu za tajke swjedenjske předowanje namakać móhł hač tajke njebjeske utopije! A džensa šćipamy hižo přenje plody tutych utopijow, plody, kotrež pachaja paradiznu wón lubosće a měra po telko woteuzbnjenju a boju.

Džensa swjećimy na našim boku misionisku nježdělu. Njeje so džensniša hra wulkotnje hodžała za tutu nježdělu? A što je nam ju spisał? Naš luby knjěz farar Lazer. Wotewr-

We swjowej knize „Zamyslenu zemja“ wozjewi Ladislav Stehlik list mištra Jana Husa swjowemu krajanej, šulerej a najlubšemu přećelej Měrcinej z Volynje. Z kostnickeje jatby posła jemu dwaj listaj. W poslednim mištrowym listće, kiž bu z jatby do Cech posłany, wón wosebje nutrnje k njemu rěči. „Mištrje Měrcinje, wučobniko mój, dopomń so, što sym Če wučil!“

Tónle wuchowany list njewuswětluje jenož poměr šulerja k mištrej, krajana ke krajanej, přečela k přećelej, kaž spisowacel Stehlik piše, ale je z krasnym dopokazom bjezporočneje pócćiwosće, křescanskeje wěrnosće, haj runjewon swjatosće mištra Jana Husa. Čitajće a sudžeć!

Prošu Če, zo njeby list prjedy wotewrěl, hač njejsy sej cyle wěsty, zo sym woprawdže morwy. Mištrje Měrcinje, najlubši bratře w Chrystusu! Napominam Če w Knjezu, zo by so Boha bojał, jeho kaznje dźeržał, zwiskow ze žónskimi so hladał. Hdyž poslušchaš na spowědz žonow, zo njeby

Što pak potom, hdyž so jemu nihdy na nihdy dale njecha – a to wosrjědź dalokeho cuzeho kraja?

my swjowe wutroby Božemu słowu a Bóh nas wozmje za ruku a dowjědže nas k sebi. Kn. fararjej Lazerej pak smém w mjenje wšěch přítomnych wuprajic wutrobny džak za tutón najrjeńši přinošk k přenjeju našemu ekumeniskemu zeńdženju.

Tuž, w Božim mjenje dajmy so do džěła, twarić tutón Boží dom jednoty wěry w našim serbskim ludze. Bóh nas woła do džěła!

Kajki twar budže, bójski twarc wě! Naša njech je próca pačerja a džěła! Pójmy, bratře, sotry, zawdajmy sej rucy, womłodžmy so! Po wučbje koncila je Duch Swjaty we woběmaj cyrkwjomaj skutkował, wěrnych wučil, swjatosćil, krućil. Nět je čas, zo směrka šćěpjenja dołhi wječor šěry. Hlej, złote ranje swita, zo wuměnjamy sej te dary, kotrež Boží duch je kóždemu narosć dał. A přindže džěń – a nad nami zaleži, kak spěšnje přindže! –, zo naš křescanski serbski lud we wěrje zjednoceny a w Duchu Swjatym wemłodženy kaž w krasnym nowym Božim domje w strowišim a rjeńšim křescanstwje Bohu nowe psalmy spěwać budže!

Katolski Posol

Če satan ze žonjacym ludanstwom zjebał, přetož Augustin praji: „A nje wěr pobožnosći, přetož čim pobožniša čim žadosćiwiša a pod plašcom pobožnosće so nutřka chowa lěpk nje-kazaństwa.“ Budž tohodla wobhladniwy, zo njeby zhubil njenarunajomnu młodžensku čistosć, kiž, kaž so nadžijam, zachowaš!

Dopomń so, zo sym Če we swjowej młodosci wučil Jezusej Chrystusej služić. Jara rady bych Če jednoho dnja wuwučował we wšěm, štož wěm, hdyž by mi to móžno było.

Wěš tež, zo sym zatamał skuposć a njeporjadne žiwjenje duchownych, za což z Božej milosću přescěhowanje čerpju, kotrež so bórže za mnje skončiči. Njeboju so, čerpjeć hańbu za mjeno Jezusa Chrystusa.

Prošu Če wutrobniče, zo njeby přejara po zastojnstwje žadał. Jeli pak Če tola powoła za fararja, staraj so wo Božu česć, wo spomoženje dušow a wo džělo, nic pak wo plahowanje swini a wo pola. Jelizo so pak z fararjom stanješ, hladaj, zo njeby so bóle starał wo dom hač wo duše. Hladaj, zo njeby swjowe zamoženje přećinil z hosćinami.

Boju so tež, jeli njechaš swjowe žiwjenje polěpšować a njeprěstanješ so předrohotnje a pycharse drascić, zo njeby Če Knjěz dyrbjał za to chłostać, tak kaž tež ja wbohi budu chłostany. Dokelž buch přez špatne wašnje a chwalerske rěče ludži zawjědženy, wužiwach tajke wěcy, w kotrychž sym był ranjeny z pycharskim duchom přećiwu Bohu.

Dokelž sy wot swjoweje młodosće dospolnje poznał wašnje mojeho předowanja a moje zadžerženje w zjawnosći, njetrjebam Či wjace pisać, ale prošu Če, smilnosće našeho Knjeza Jezusa Chrystusa dla, zo njeby lochkomyslnosće, kiž sy na mni widžał, po mni činil. Wěš, zo sym – o wěčna škoda – prjedy hač běch z duchownym, rady a husto z kóstkami (Würfel) hrał. Čas sym přećinil a husto sebjě a druhich z tej hru k hněwu njezbožownje wabił. Za to a za druge njeličomne winy, z kotrymiž sym Boha zrudził, poruču so Tvojim modlitwam k najsmilnišemu Knjezeju wo wodawanje, zo by wón z hnady moje žiwjenje rjadował a po skončenju hubjenosće našeho wěka, čěla, swěta a čerta znajmjeńša na sudnym dnju mi dał začić do njebjeskeje domizny. Strowju Če w mjenje Chrystusa Jezusa ze wšěmi, kiž jeho zakon lubuja.

Moju šěru suknju, jeli chceš, wobchowaj sej na dopomnjeće. Ale, zda so mi, zo šěru barbu nimaš rady, tak daj ju komuž chceš. Bělu suknju daj fararej, mojemu šulerej. Tež Jurijej abo Jurkej daj kopy grošow abo šěru suknju za to, zo je mi swěru služil. (Jan Hus bu 6. 7. 1415 spaleny.)

Česki Zapas č. 7 1966

Wo čakanju na Zbožnika w starych časach

Hdyž konc nazymnika přenju swětku — znamjo adwenta — zaswěcichmy, smy tež zaso čitali z wěšćenjow profetow Stareho zakonja a smy začuwali jich žadosć za Zbožnikom a Wumožnikom. Pobožni Židža wěrjachu do Mesiasa a čakachu na njeho. Měješe so w Betlehemje narodzić. Takle nam rozprawja Biblija w Starym zakonju.

My pak so prašamy: Su jenož Židža tele přilubjenje měli? Su wšitke druge narody na zemi počmje chodžili, bjez žadosće za swěttom, bjez přilubjenja, zo něhdy jedyn přindže, kotryž budže Wumožnik?

Na to nam dawaju stare spisy a hladarjo wšelakich ludow wotmołwu: Předchadnicy němskeho naroda swjećachu w zymje tak mjenowany „Julfest“, tež „Wihinacht“ mjenowany. To běše swjeden wotučaceho swětla. Palachu wohenje.

Polat Grjekow pokazuje Plato na přichadžaceho Wumožnika. Sueton, romski stawiznar kejžora Hadriana, rozprawja, zo je wěste, zo přindže jedyn z ranja (z Judy) a nastupi swětlowe mócnarstwo.

W starej Egiptowskej sej powědachu tole: Najwyši Bóh Ammon je, přjedy hač bu ze swójeho králestwa wuhnaty, ludej wěščil, zo so powěstym času jeho syn Osiris narodži a nanowe mócnarstwo wožiwí. Čłowjestwo budže sej jeho kaž boha čescić.

Sumerorojo, dawno zašty lud w Chaldej (wottam pochadža Abraha-

mowy ród), znaješ wučbu wo brodatej knježni, kotraž něhdy rjekowskeho syna porodži.

Jako so zadobychu Španičenjo do Peru w Južnej Americe, witachu jich tam pohanscy Peruanajo jako „Capak-Virakocha-Missias“. Peruanscy pohanjo wěrjachu, zo přindže z ranja Wumožnik.

Chinjenjo wočakowachu hižom z dawna „wulkeho swjateho z wječora, kaž z wjadla rostlina na dešč čaka“. Haj, w léce 65 po Chrystusu posła činski kejžor dweju mandarinow do wječorneho kraja a prikaza jimaj, zo njesmětaj so wrócić, přjedy hač njejsťaj woneho swjateho abo jeho wučbu nadešťaj. Tutaj mandarinaj (zastojnikaj) staj pak jenož hač do Indiskeje přišľoj. Tam namakašťaj buddhizm a wěrješťaj do toho, zo je Buddha swjaty, na kotrehož činski lud čaka. Tak so zadoby buddhizm w Chinje.

Na Sandwichskich kupach (w Cichim oceanje) nańdžechu křescanscy misionarajo wučbu wo hrěšnym padže. Tam so wučese, zo je Bóh po hrěšnym padže čłowjekow wopušćil, je pak jim přilubil, zo so jonu nawróći a jim zbožnosť a wumóženje přinjese.

Takle namakamy wšudžom mjezdami wěšenje na Wumožnika, žadosć za nim a čakanje na njeho. So wě, zo njewědžachu, šťo to budže. My pak wěmy: To je Jezus Chrystus Zbožnik swěta.

Knjejske jabluka

To so sta před trideći lětami, powědaše wuj Korla: Naš nan běše jonu swojemu přečelej cytu hromadu jabłukow předal. To rěka, wón bě je jemu dal ...

Dwě scě šěscasydomdžesat puntow jich bě, to hišće kaž džensa wěm. To běchu dobre jabluka, „knjejske jabluka“ je mjenowachymy. Naš nan sej za tele dwě scě šěscasydomdžesat puntow jabłukow přewjele nježadaše. Burka — tak nanowy přečel rěkaše — znakladowa jabluka na swój zaprah, zalěze na njón a džeše: „Tu wěc z tymi pjenjezami bórže wurunam“, a wotjědže.

Tydženje dotho naš nan ničo wo nim njeslyšeše. Rjaneho dnja zetka jeho w měsće. „Ach, ty to sy!“ zawola Burka na njeho. „Ja sym čí tola te pjenjezy dotžny!“ — Naš nan jemu wotmołwi, zo to njechwata.

Po wěstym času zetka nan swojeho přečela znowa. Přečel jemu powědaše, zo su jabluka zhnili. A zo njejsu ničo hódne byle. Naš nan jemu džeše, zo je najskerje jabluka wopak skladowal. Naše jabluka so derje dđeržachu a my je džen wote dnja jědžachymy. — Burka měješe wšelake wurěče. Měnješe, zo nima tuchwilu dosć pjenjez při sebi. Rjekny, zo chce bórže wšitko zaplaćić. Nan so hišće husto z Burku zetka. Pjenjezy pak njeje ženje dostal.

Wo te pjenjezy našemu naněj njeň-

džeše. Tola tale naležnosť jeho česnješe. Nic jeno přečelstwa dla. Z tym bě nimo, Burka so wot toho časa wjacce pola nas njepokaza. Ně, něšto druge nana boleše: Burka bě cyrkwinski předstejčer w susodnej wosadze, swěrnny kemšer. „Jemu staj Bóh a jeho wosada wažne zastojnstwo dowěriťoj“, rjekny nan, „wón by dyrbbjal wědžeč, šťo je tutomu zastojnstwu wimojťu!“

Naša mać měnješe, zo měł nan swójeho bywšeho přečela přeco znowa napomínac. Tola naněj so to nochyše. „Ja jeho nochcu přeco zaso na to dopomínac. Chcu jemu te jabluka daric. Njech to wšitko sam ze swójim swědomjom wujedna.“

Bórže potym namaka nan na dróze zalěpjny list. Na kuwerće njebě ničo napisane. Nan list wočini a wuhlada polsta hriwnow.

Doma pokaza maćeri list. „To je tola telko, kelkož je čí Burka dotžny! Tonle list su čí njebjesa posłali. Bóh Knjez je doth za swójeho njeswěrneho wotročka zaplaćić chcył.“

Nan so nađ tajkimi rěčemi rozhněwa. „Bóh luby Knjez by wjele za džělo měł, hdy by chcył wšón doth swojich wotročkow plaćić! Ponjesu pjenjezy do bėrowa za namakanki, a to hišće džensa!“

List z pjenjezami ležeše dotho na bėrowje. Nichtó so tam njepokaza. Po wěstym času, kaž je předpisane, dōsta naš nan pjenjezy wróćo.

Dwě njeđzeli chowaše nan pjenjezy w přilopku. Potom posła mje z listom k fararjej. Mějach fararjej rjec, zo smě z pjenjezami činić, šťož so jemu spodoba. Farar da mi kwitowanku. Pjenjezy buchu wužiwane za porjeđenje cyrkwineje wěže.

Tola z tym pak njeje tale stawizna skončena.

Jako běch z pjenjezami na faru přišľot, sadžeše farar runje mlode šťomiki na swojej zahrodze. Za jedyn šťomik njebě tam wjacce městna.

„Chceš jón měč?“ so mje farar wopraša. „Ja čí jón darju.“

Hišće samsny džen sym šťomik na naše zahrodze sadžil. A to bě jablučina. Samsna družina kaž naše „knjejske jabluka“.

Tam wón nětk steji wjacce hač trideći lět. Naš nan njeje žně wjacce dožiwił, přetož „knjejske jabluka“ jara pozdže njesu. Mi je tale jablučina w běhu lět wjele wjacce hač dwěscě šěscasydomdžesat puntow přinjesta. Moja mać je drje prawje měla: Bě, jako by so Bóh Knjez za swójeho wotročka hańbowal a chcył doth přez drugeho zaplaćić dać. A je to dokladnje wobstaral a narunal.

Ž wosadow

Swěrnny pomocnik dže na wumjenk

Hody 1966 chce luby bratr Hermann Henč w Minakale swóje cyrkwinskej zastojnstwje chěbětarka a tótki zložić. Wón narodži so 25. mērcā 1888 w Minakale. Jeho nan Jurij Henč bě hižom tótkā a chěbětār w Minakale był na 20 lět. W léce 1913 — do přenjeje swětoweje wójny! — přewza Hermann Henč so swójim nanje cyrkwinskej zastojnstwje. Před třomi lětami swječeše swój pječdžesaty jubilej. My na to w „Pomhaj Bóh“ z džakownosću a česćownosću spomínachmy. Hišće tři dalše lēta je wón swojemu swěrnemu skutkowanju přidał, ale nětk chce je tola zložić. Z nim zhubi wosada swěrneho pomocnika, kotryž je so sprawnje wo wosadu starał. Wón běše tež zastupowacy předsyda cyrkwinskeho předstejerstwa, do kotrehož wón wjacce hač 20 lět slušeše. Wón je so starał wo ponowjenje we wójnje wobškodženeho Božeho domu a je sprócnijje pomhal, hdyž dyrbbeše so fara přetwarić. Wón je z cylej wutrobu Serb a je stajnje zastupowal prawa serbskich kemšerjow. Na kóždym Serbskim cyrkwinskim dnju mamy jeho mjez nami. Zo bě so cyrkwinski džen w Minakale tak rjenje poradžil, bě z wulkeho džěla jeho zaslužba.

Kóždy mēšac roznošuje „Pomhaj Bóh“ w Minakale a so wjeseli, zo ma tam přeco hišće 30 čitarjow. Wjele dobreje služby wón za čichim za wosadu wukonja. Tak ma wón farske chójny na starosći. Na pohrjebnišću je jemu jeho swěrna mandželska Lejna rođž. Hajnkec pilnje pomhała.

Bóh Knjez spočć lubymaj Henčec mandželskimaj miły a žohnowany wumjenk.

W Betlehemje na wikach

Sobotu rano je: w Betlehemje su wiki. Wšudžom su widžec małe šere wósliki, wysoko nakładzene z plowej wołmu, čerwjonymi hlinjanymi hornkami abo rjanymi plodami, wikowarjo we swojich blyščatych bělych suknych, nahe brune džeci a žónske w rjenje wušiwanych šatach. Dromedary z wulkimi kuluchami platu kleča w rynku pornoj sebi. Při wysokej latarni, hdžež wisa škleńčana Betlehemska hwězda“, rjehotaja arabske konje. Do kola wokoło wulkeho torhošća steja wusko porno sebi zapróšene, hlinjane domčki.

Z jeničkeho Betlehemskeho minareta woła muezzin k připoldnišemu pačerjju. Za ludzi to rěka, z wikami přestać. Ludžo a skót so nětko pomału w pódlańskich haskach zhubja. Jenož wóslik, na kotrymž młoda žena sedži, tupoce přez torhošćo. Pódlá njeho čampa brodaty muž. Staj cuzaj a pytataj baziliku Knjezoweho naroda. Došedši přiwjazataj wóslika před niskimi wrotami cyrkwyje, kiž je na hród podobna, a zastupitaj. Je to bazilika, kotruž je dał Konstantin Wulki natwarić, zo by pokazal, zo je so stal z křesćanom. Do wysokich hlownych wrotow su tehdom zatwarili małe, niske wrótka, dokelž su so bojili nadběhow saracenskich jěcharjow. Přez nje dyrbiš do cyrkwyje, nimale po kolonomaj lězc. Młoda žena a jeje přewodnik stejitaj nětko w swětlej cyrkwi. Sylne korintiske stolpy dzerža wjerch a tworja lódz a lúbju Božeho domu. Cyrkej je natwarjena na pródnjeńcy (jamje), hdžež je so Chrystus narodžil. Prjedawše Betlehemske budki su jenož jeničku rumnosť měle, kotraž běše wyše tajkeje jamy. Do jamy sy móhl wot dróhi zastupić a do rumnosť wjedzchu někotre schoďziki. W tutech jamach měješe skót swoje hrodže, tež džensa hišće. Su tam widžec korta a žłoby, wšitko do kamjenja wudypane. Deleka bydli potajkim skót a horjeka ludžo. Tak je to tež dyrbjalo być za tón čas, hdyž je so Jezus narodžil. Tak sej móžemy wujasníc, zo je stwička wyše jamy hižom poľna ludži byla, jako Marja a Józef wo hospodu prošeštaj. A hospodarjej běše jeju žel a tuž poskići jimaj nólčeh w hrodži.

Šesć schoďzenkow wjedže w bazilice dele do Najswjećišeho. Wyše bohaće wupyšeneho zachoda wisa ikon „čorneje Božeje mačerje“. Rumnosť

„čorneje Božeje mačerje“.

Budž. Jezom Chryšće, chwaleny, zo sy čłowjek rodženy.

Či mać je knježna póćciwa, toh jandželjo so wjesela.

Kyrieleis.

Wón, jenički Syn wot Wótca, we žlobju so namaka, hlej, w našim čele zjewi so, nam wšehomócný, wěčný Bóh.

Kyrieleis.

(Spěwarske, č. 23)

je trinaće metrov dolha, štyri metry šeroka a tři metry wysoka, potajkim přemalka za wšitkich ludži, kotřiž ze wšěch možnych krajow do Betlehema přichadžeja. Slěborne a złote woliwoje lampy a swěčki ze žolteho wóska so swěća wyše toho městna, hdžež je so Jezus narodžil. Na podloze je widžec hwězda z laćanskim pismom: „Hic de virgine Maria Christus natus est“, to rěka: „Tu bu Chrystus wot knježny Marje porodženy.“

Młoda žena a brodaty jeje přewodnik podataj zo zaso wotsal. Přindžetaj nimo „Dawidoweje studnje“, do kotrež je hwězda — kaž ludžo praja — padnyła, jako běchu kralojo Betlehemske hrodž namakali. Nazdala je widžec polo, na kotrymž je so pastyrjam připowědało wjesole poselstwo. Mała rozpadana kapalka ma na to dopominać. Slóncso so chowa. Hołk a hara wšedneho dnja stej womjelknylej. Nad horami a dolinami je so měr rozlehnul.

Słowniěk: W našim nastawku su wšelake cuze mjena, a dokelž nochcu, zo byšće wosrjedz nastawka z čitanjom přestali, Chcu je Wam radlubej wujasníc. Mohamedanski Boži dom so mjenuje mošeja, a tajka mošeja ma doľhu šwižnu wěžu — minaret —, z kotrež so mohamedanscy ludžo napominaju k pačerjej. A čłowjek, kiž to čini, rěka muezzin. Bazilika je křesćanski Boži dom, kiž je natwarjeny we wosebitym stilu. A potom hišće nadenžecze słowo saracenscy jěcharjo. Saracenow su něhdy mohamedanskich ludži mjenowali. **Korintiske stolpy**, tež to je wosebity twarski stíl, wo kotrymž tu njecham nadrobnišo pisac. A ikon je wobraz ze swjatym abo swjatej, kaž je maja w Prawoslawnej cyrkwi.

Naš Knjez

Před štyrceći lětami (1926) napisa Rudolf Koch, znaty němski wumělc w jednym lišće:

Ze mnu so stawaju najspodžiwniše wěcy. Wšitko so přeměnja. Hać dotal sym wšo jenož přez špihel widžal.

Wono tež njeje hišće dokonjane, započalo so je. Ale je so hižo stało. Přenje žohnowanje z toho ma moja žena. Wona bě přez mje chora, doľhi čas, a je to być dyrbjala. A nětk móže so wona wustrowić a je to poprawom hižom. Wona je na 6 njedzel do Swicy wotjěła z Gretel, kotraž měješe zasakly katar. — Haj, wšitko budže hinak. Wšitcy ludžo maja hinaši napohlad. Nadobo swita nowy džeň, a ja sym wotučil. Njeje to džiwne? Ale zwonkownje so ničo njepreměni. Jenož w mojim znutřkownym, ale tam jara mocnje. — Tam je wšo móžne zwumjetane. Přibohojo su wotstrojnene, a ja sym dowidžal, zo na mni ničo njeje, zo běch na najlěpšim puću woblažnić. Ja sym spuščil, sam po swojej woli žiwy być. Ja sebi pytam knjeza. Sylneho! Wjele knjezow sym zeznal, ale žadyn njedosahaše. Wo jednym pak wěm. Toho mjenuja Knjeza, mócneho a sylneho, přewinjerja, měrneho fěrštu, přelamarja wšitkich zwjazkow. Toho mēnju. K tomu pōndu a so hižom k njemu džeržu a budu wěsće wot njeho přizwaty, hdyž je mje za swěrneho připōznal. Ja chcu sluzić a wotročk być. Ja chcu a dyrbjju jednoho knjeza měc. Wo to dže.

A potom budžeće widžec, zo wón radženje da wšemu, štož mi prikazuje a je mi hižom prikazał. Doľho sym hižom jeho wotročk bjez toho, zo bych to wěđal. Ale nětko to wěm a tuž sym to nětk hakle tak prawje. Hać dotal běch to jenož džžěla, ale nětk sym to tak cyle. Wšitcy wokoło mje su na tón džeň čakali. Woni drje to hišće njezapřimnu, ale wšitcy změju z toho žohnowanje.

Ja sebi sam zdach husto došć jara wulki a wažny. Ale to ma nětk swój konc. Borze so wo wšo to wjace starać njetrjebam, wo swoje hrěchi a swoju chudobu. To potom wšitko moj Knjez za mnje čini...

A sta so džiw

Z wosom lětami mějach čežke spytowanje. To běše runje w hodownym času. Wuhladač we wukładnym woknu kniharnje knižku z napisom „Džěćace bajki“. To mi njeda wjace měra a ja chychy tule knižku měc, njech tak abo hinak. Na papjerku ze swojimi hodownymi přeměni nohcych to napisac; wšako bě naš domjacy lékar mi zakazał bajki čitać. Běch jemu přezahe wuwity. Tuž sym tehdom to, štož k mojim nalutowanym pjenjezam pobrachowaše, ze sotřineje pokladnički kradnył. To njebě přewjele, ale běch so stal z paduchom. A cyla naležnosť přindže bohudžakowano borze na swěćto, a směđzach so wuznac a pokućić. Dokelž mějach lubeju staršeju běše pokuća drje kruta, ale nic surowa. Njesměđzach so wěšty čas na swojbnym žiwjenju wobdžělic. To rěkaše, zo njesměđzach wječor sobu spěwac, kaž bě to pola nas z wašnjom, a njesměđzach pōdla być, hdyž wšitcy něšto za hody pripravowachu. Za swojbu z cylej črjōdku džeci běše čas pripravowanja w adwence hižom swjedženski čas.

Zo njesmēm sobu na hodowničku hić, to bě mi jasne. To wšak bych tež za prawe měc. We wonych dnjach sym začuwal z hańbu a styksnosť, kak to je, hdyž je čłowjek před Bohom a čłowjekami wšě čestne prawa zhubil, byrnjež njemóhl z wosom lětami hišće přewjele wo tajkich prawach wěđec.

Jako pak mje Božu nóc tola do hodowneje jstwy zawoľachu a jako směđzach ze wšěmi kěrľuše spěwac a jako swoje wobradženje dostach, da so sta na mni džiw, a to nic mjejši džiw hać tón, kotryž morwego do žiwjenja wroćo zwōla. Nic wšak, zo sta so z „wboheho hrěšnika“ „pěčne džěćatko“; sym swojimaj staršimaj tež pozdžišo došć starosćow načinił. Ale sym tola na wonym wječoru nazhonil, što to je: h n a d a. A hdyž je so tale hnada mi tehdom w zemskej postavje zjewila, tak tola přez jeje zemsku drastu swěćeše swěćto, z kotrehož wša hnada a miłosć na zemi pochadzetej.

Rud. A. Schröder

Naklad Domowina. — Wuchadza z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola předsydy ministerskeje rady NDR jónkróc za měsac. — Rjادة Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hlowny zamolwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth-Njeswačidlski. — Čisće: III-4-9, Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje.